

- ANALYSE

Danskerne savner pant på dåser købt ved grænsen

Danmark og Tyskland har begge et velfungerende pantsystem på engangsemballage som øl- og sodavandsdåser.ⁱ Trods dette har de tyske grænsehandelsbutikker i årevis solgt dåser udenom det tyske pant- og momssystem. Seneste opgørelse fra Skatteministeriet viser, at danskerne i 2020 grænsehandlede pantfrie øl og sodavand for over 1 mia. kr.ⁱⁱ Mens mere end 90 pct. af danske dåser med pant bliver genanvendt i dag, er tallet langt lavere for de pantfrie grænsehandelsdåser.ⁱⁱⁱ Analysen viser, at danskerne ønsker pant på grænsehandelsdåserne, og danske politikere bør presse på for en løsning. Derudover vil danskerne generelt købe mindre øl og sodavand ved grænsen, hvis der var tysk pant på dåserne.

Grænsehandlen er et velkendt fænomen for de fleste danskere. Andelen af danskere, som har grænsehandlet minimum én gang om året, har ligget nogenlunde stabilt på ca. 50 pct. de seneste ti år.^{iv} Trods en tvungen grænselukning i foråret 2020, viste en undersøgelse fra Dansk Erhverv i november 2020, at danskernes grænsehandel vendte stærkt tilbage i andet halvår af 2020. Hver tredje dansker var et smut forbi den dansk-tyske grænse for at handle ind i denne periode.^v Seneste opgørelse fra Skatteministeriet viste, at den samlede, traditionelle grænsehandel - på trods af en periode med coronanedlukninger - beløb sig til ca. 4,75 mia. kr. i 2020.^{vi}

Rigtig mange danskere køber pantfrie øl og sodavand, når de grænsehandler i Tyskland. De tyske grænsehandelsbutikker har i årevis omgået det tyske pantsystem. Det betyder blandt andet, at de pantfrie dåser i væsentlig mindre grad genanvendes til skade for både klima og miljø. Ved Danmarks Naturfredningsforenings årlige affaldsindsamling i 2021 udgjorde tyske pantfri dåser 70 pct. af dåserne i naturen i Syd- og Sønderjylland.^{vii}

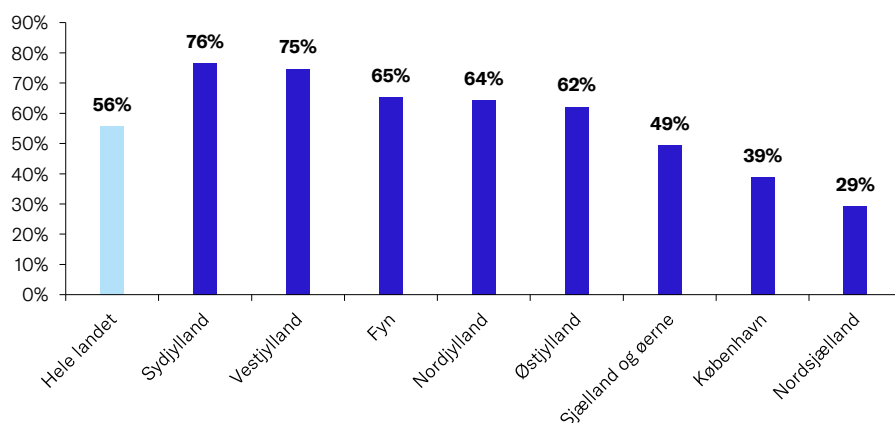
Diskussionen om pant på dåser købt ved grænsen er derfor højaktuel, og Dansk Erhverv har i den forbindelse undersøgt danskernes holdning til en mulig indførelse af tysk pant på øl- og sodavandsdåser, og hvilke konsekvenser det vil have på danskernes grænsehandelsadfærd.

Analysen viser, at et flertal af danskerne finder det rimeligt, at der kommer tysk pant på dåser købt i grænsehandlen. Tallene viser samtidig, at pant på øl- og sodavandsdåser købt ved grænsen vil medføre et fald i grænsehandlen - både hvad angår antal ture til grænsen, indkøb af øl- og sodavandsdåser samt andre varetyper (fx slik, chokolade og andre dagligvarer). Derudover vil pant på grænsehandelsdåser være med til at sikre, at dåserne ikke ender i naturen eller på et forbrændingsanlæg, men derimod bliver genanvendt, som vi kender fra det danske og tyske pantsystem i dag.

Grænsehandel af pantfrie øl og sodavand er fortsat populært blandt danskerne

Danskerne er fortsat glade for turene til grænsen for at købe øl og sodavand. I gennemsnit har hver anden dansker (56 pct.) minimum én gang grænsehandlet øl eller sodavand inden for de seneste tre år, se figur 1.

Figur 1: **Har du grænsehandlet øl eller sodavand inden for de seneste tre år? Andel, der har svaret "ja", er vist nedenfor fordelt på landsdele.**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021.

Note: n (Hele landet) = 1.016. n (Syddjylland) = 123. n (Vestjylland) = 75. n (Fyn) = 101. n (Nordjylland) = 101. n (Østjylland) = 148. n (Sjælland og øerne) = 160. n (København) = 250. n (Nordsjælland) = 58.

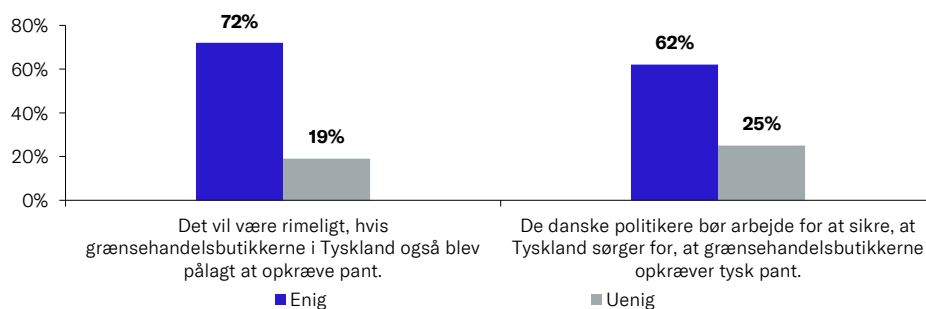
Ikke overraskende har flest danskere tættest på den dansk-tyske grænse været på pantfrie indkøb. Det gælder ca. tre ud af fire sønderjyder og vestjyder, som minimum har været forbi én gang inden for de seneste tre år.

Danskerne støtter en større indsats mod pantfrie dåser

På trods af grænsehandelns popularitet viser figur 2, at et stort flertal af danskerne ønsker tysk pant på tyske dåser. Næsten tre ud af fire danskere finder det rimeligt, at tyske dåser pålægges samme pant, som gælder i resten af Tyskland.

Knap to ud af tre danskere mener ligeledes, at det bør være en politisk prioritet fra dansk side at sikre, at Tyskland sørger for, at der opkræves tysk pant i grænsehandelsbutikkerne, se figur 2.

Figur 2: **Danskeres holdning til tysk pant på dåser købt ved den dansk-tyske grænse**

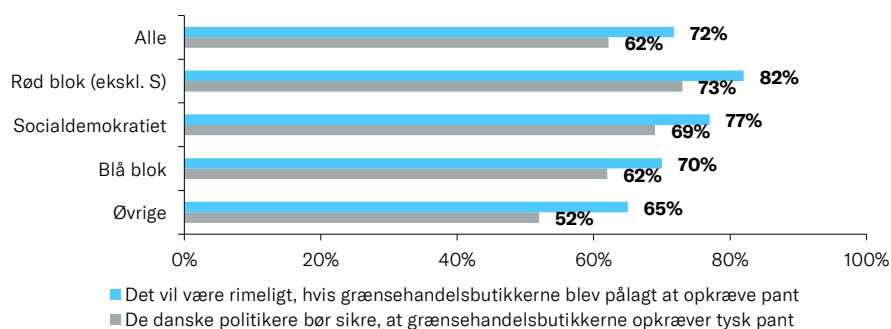
Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021.

Note: n = 1.014. Figuren summer ikke til 100%, da "Ved ikke" er udeladt.

Opbakning til pant gælder på tværs af politiske skel

Opbakningen til indførelsen af en tysk pant på grænsehandelsdåser er stort set uafhængig af politisk overbevisning, se figur 3. På tværs af politiske skel finder danskerne det både rimeligt og som en politisk opgave at arbejde mod indførelsen af tysk pant på grænsedåserne.

Figur 3: **Danskeres holdning til tysk pant på dåser købt ved den dansk-tyske grænse fordelt på politisk overbevisning**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021.

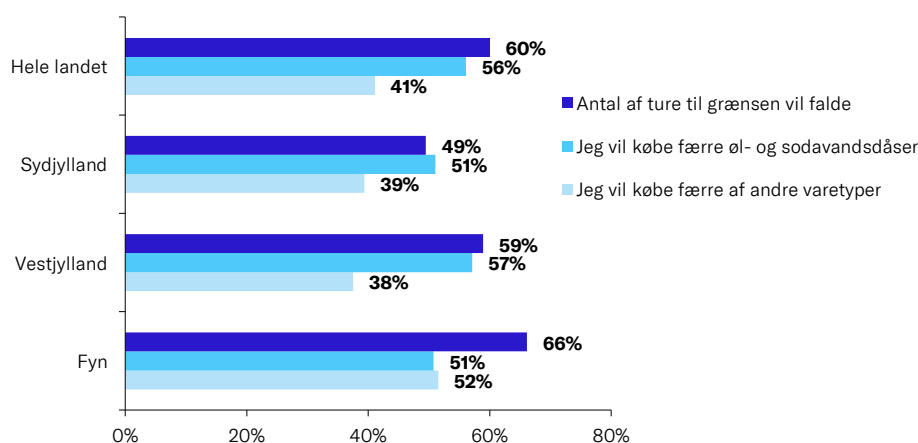
Note: n (Hele landet) = 1.015. n (Rød blok ekskl. S) = 164. n (Socialdemokratiet) = 239. n (Blå blok) = 295. n (Øvrige) = 317. Figuren viser andelen, som er "Helt enig" eller "Overvejende enig" i udsagnene. Variablen "politisk overbevisning" er dannet ud fra hvilket parti man ville stemme på, hvis der var Folketingsvalg i morgen. "Øvrige" består af: "Parti eller kandidat uden for partierne", "Vil stemme blankt", "Har ikke stemmeret", "Vil ikke stemme", "Vil ikke svare" og "Ved ikke".

Tysk pant på grænsedåser vil reducere grænsehandlen

Vi har spurgt danskere, som har grænsehandlet øl eller sodavand inden for de seneste tre år, hvilken betydning tysk pant på grænsehandelsdåser vil have for deres grænsehandelsadfærd. Mere end hver anden grænsehandlende dansker vil tage færre ture til grænsen, hvis der kommer tysk pant på grænsehandelsdåser, se figur 4.

Det gælder 49 pct. og 59 pct. blandt de mest grænsehandlende i hhv. Syd- og Vestjylland. Samtidig vil minimum hver anden dansker i de tre mest grænsehandlende landsdele købe færre øl- og sodavandsdåser ved indførelse af tysk pant til gavn for miljøet og potentielt for den danske statskasse og danske butikker.

Figur 4: **Ændringer i danskernes grænsehandelsadfærd som følge af tysk pant på grænsehandelsdåser fordelt på de tre landsdele, hvor flest danskere grænsehandler.**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021

Note: n (Hele landet) = 565. Det er kun danskere, som har grænsehandlet øl eller sodavand inden for de seneste tre år, som indgår i figuren. n (Sydjylland) = 94. n (Vestjylland) = 56. n (Fyn) = 65.

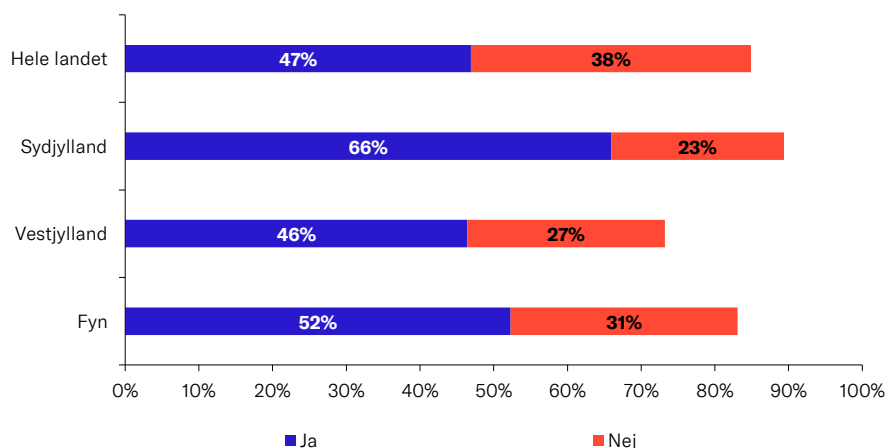
De mest grænsehandlende tager gerne dåser tilbage til grænsen

Den manglende genanvendelse af øl- og sodavandsdåser uden pant er en stor udfordring for både miljøet og klimaet i dag. Ved Danmarks Naturfredningsforenings årlige affaldsindsamling i 2021 udgjorde tyske pantfri dåser 70 pct. af dåserne i naturen i Syd- og Sønderjylland.^{viii} Til sammenligning bliver mere end 90 pct. af danske dåser købt i danske butikker genanvendt i det danske pantsystem.

Tal fra Dansk Retursystem viser, at der ved genanvendelse af dåserne spares råstoffer i en mængde svarende til fire gange dåsen.^{ix} Samtidig spares 95 pct. af energien, når dåsen genanvendes i stedet for at bruge energi på at blive brændt af.^x

Indførelsen af tysk pant vil betyde, at danskerne vil tage dåserne med tilbage til grænsehandelsbutikkerne for at få panten. I gennemsnit vil hver anden dansker gerne bringe dåserne tilbage, hvis der kom tysk pant på dåserne, se figur 5. Særligt kan ses at to ud af tre sønderjyder (66 pct.) vil tage dåserne retur til grænsehandelsbutikkerne.

Figur 5: **Forestil dig, at der kom tysk pant på øl- og sodavandsdåser, som du har købt i grænsehandelsbutikkerne i Tyskland. Panten kan kun indløses i de tyske grænsehandelsbutikker. Ville du tage dåserne med tilbage og få pant for dem? Fordelt på de tre landsdele, der grænsehandler mest øl og sodavand samt hele landet.**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juli 2021.

Note: n (Hele landet) = 563. Det er kun danskere, som har grænsehandlet øl eller sodavand inden for de seneste tre år, som indgår i figuren. n (Sydjylland) = 94. n (Vestjylland) = 56. n (Fyn) = 65.

Figur 4 viste, at 56 pct. af de øl- og sodavandsgrænsehandlende danskere vil købe færre dåser ved en indførelse af tysk pant. De personer, som sænker deres købsadfærd pga. prisstigningen, er formentlig dem, der oplever prisstigningen som mest "generende". Selv blandt denne gruppe, som altså oplever den største gene ved indførelsen af pant, vil knap halvdelen (45 pct.) stadig være villige til at tage dåserne med tilbage over grænsen og få pant for dem. Det samme gælder for 58 pct. af de danskere, der *ikke* vil købe færre dåser ved indførelsen af tysk pant.

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 17. marts 2022.

Om Dansk Erhvervs befolkningsundersøgelser

Norstat har på vegne af Dansk Erhverv foretaget en repræsentativ befolkningsundersøgelse af danskernes grænsehandel. Norstat har spurgt 1.000 danskere, som afspejler den danske befolkning på variablene køn, alder og region. Den maksimale stikprøveusikkerhed i en undersøgelse med 1.000 respondenter er +- 3,1 pct. point. Usikkerheden er naturligvis større i de tabeller eller figurer, som bygger på færre respondenter.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående analysen kan ske til senioranalytiker Jakob Kæstel Madsen på jkm@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6079.

Noter

ⁱ Kilde: *Dansk Erhverv vinder sejr i klagesag om pant på tyske dåser*, Dansk Erhverv 9. juni 2021:

<https://www.danskerhverv.dk/presse-og-nyheder/nyheder/2021/juni/dansk-erhverv-vinder-sejr-i-klagesag-om-pant-pa-tyske-daser/>

ⁱⁱ Kilde: Skatteministeriet, Skatteøkonomisk Redegørelse 2021: <https://www.skm.dk/aktuelt/publikationer/rapporter/skatteoekonomisk-redegoerelse-2021/>

ⁱⁱⁱ Kilde: *Mere end 9 ud af 10 flasker og dåser kommer retur*, Dansk Retursystem, 2019 & *Den danske natur oversvømmes af dåser fra Tyskland*, Danmarks Naturfredningsforening 2019.

^{iv} Notat: *Afgifter på grænsen*, Dansk Erhverv, 23. oktober 2019.

^v Notat: *Danskerne genoptog grænsehandlen, da grænserne åbnede igen*, Dansk Erhverv, 2. marts 2021.

^{vi} Kilde: Skatteministeriet, Skatteøkonomisk Redegørelse 2021: <https://www.skm.dk/aktuelt/publikationer/rapporter/skatteoekonomisk-redegoerelse-2021/>

^{vii} Kilde: <https://www.dn.dk/nyheder/se-kortet-sa-meget-affald-blev-der-fundet-i-din-kommune-til-affaldsindsamlingen/>

^{viii} Kilde: <https://www.dn.dk/nyheder/se-kortet-sa-meget-affald-blev-der-fundet-i-din-kommune-til-affaldsindsamlingen/>.

^{ix} Kilde: *Genanvendelse af aluminium*, Dansk Retursystem:

<https://danskretursystem.dk/miljoe-viden/genavendelse-af-aluminium/>

^x Kilde: *Genanvendelse af aluminium*, Dansk Retursystem:

<https://danskretursystem.dk/miljoe-viden/genanvendelse-af-aluminium/>